

KÜLFÖLDIEK MEGÍTÉLÉSE ÉS TÁRSADALMI INTEGRÁLÓDÁSA NYÍREGYHÁZÁN

KOVÁCS KRISZTINA

Bevezető

Az 1989-90-es rendszerváltás óta az újra megnyitott határok révén egyre több külföldi él Magyarországon. A kilencvenes években felgyorsuló bevándorlás, a külföldiek, még inkább a külföldi munkavállalók hazai jelenléte igen komoly vitákat váltott és vált ki ma is a magyar társadalomban.

Napjainkban a 2002. január elsejétől életbe lépett Státustörvény (A szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény), illetve a Román-Magyar Egyetértési Nyilatkozat adnak tápot a további ellentétes véleményeknek. Előtérbe kerülnek olyan dilemmák, hogy engedje-e a magyar állam a külföldiek letelepedését, vagy milyen demográfiai, szociális, munkaerőpiaci hatások jelentkeznek majd a külföldiek befogadásával kapcsolatban, továbbá, hogy integrációjuk, beilleszkedésük a települési környezetbe sikeres lehet-e, stb. A külföldiek beilleszkedésének vizsgálata tehát hasznos információkkal szolgál a települések társadalmának.

A vizsgálat célkitűzése

Céлом Magyarország vizsgálata a nemzetközi migrációban, különösen két sajátosság tekintetében. Egyrészt a pozitív vándorlási egyenleg, másrészt pedig abból a szempontból, hogy a hazánk területére érkezők túlnyomó többsége határainkon túli magyar. Vizsgálatom középpontjába Nyíregyházát állítottam, azt a várost, mely a két szomszédos országgal, Ukrajnával és Romániával is határos megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye székhelye. Azért Nyíregyházát, mert mint határ menti megye, település életében különösen fontos lehet a külföldiek és a helyiek kapcsolata.

Tanulmányomban leghangsúlyosabban kérdőíves felméréseim (mellékletek) és eredményei jelennek meg, amelyekkel azt vizsgálom, milyenek a helyi lakosok külföldiekkel kapcsolatos attitűdjei, milyen érzésekkel (fogadják) viszonyulnak a hazájukban, városukban megjelenő külföldiekhez. Mindezek előtt pedig a külföldiek bevándorlásának néhány nyíregyházi sajátosságáról nyújtok általános képet.

A külföldi állampolgárok származási helye, bevándorlási kérelmek

A külföldiek Magyarországra való bevándorlásának engedélyezése Nyíregyházán 2002. január elsejéig a Közigazgatási Hivatal hatáskörébe tartozott. 2002-től pedig a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Észak-alföldi Regionális Igazgatósága vette át a feladatot. A Bevándorlási kérelmet Nyíregyházára benyújtók száma évente ezer fő körül mozog. 1998-tól, amióta a Közigazgatási Hivatal átvette a külföldiek bevándorlásával kapcsolatos ügyek intézését a Rendőrségtől - 792 fő, 1999-ben 1083 fő, 2001-ben pedig 1212 fő adta be ezirányú kérelmét.

A kérelmek állampolgárság szerinti megoszlását tekintve jelentős különbség tűnik fel a Magyarországra összesen és Nyíregyházára kérelmet benyújtók között. (1. sz. ábra) A kibocsátó országok szerint Magyarországra legtöbben román állampolgárok jönnek, őket követik az egyéb kategóriában szereplő volt jugoszláv és az ukrán állampolgárok.

Nyíregyházán ezzel szemben az ukrán állampolgárok vezetnek, őket a románok, majd a kínaiak követik. Az ukrán és a román állampolgárok nagy többsége azonban magyar nemzetiségűnek vallja magát mind országos viszonylatban, mind Nyíregyházán. Ezt a bevándorlást tehát nem a nagyságrendje teszi fontossá, hanem az, hogy egy meghatározott migráns csoport, mégpedig a magyar nemzetiségűek vesznek legfőképpen részt benne.

Amikor a külföldi úgy dönt, hogy elhagyja hazáját és útra kel, hogy más országban kezdjen új életet, a jobb élet reménye lebeg a szeme előtt. Azonban, hogy ez beteljesüljön, hogy otthon érezze magát választott új hazájában, hogy beilleszkedjen, szükség van az ottaniak segítségére, empátiájára is. Vajon megvan ez a szükséges empátia, szimpátia a Nyíregyháziakban a külföldiek iránt, főként, ha azok is magyarok? Erre kerestem a választ vizsgálatomban.

A helyi lakosokat megszólaltató kérdőíves felmérés módszerei és eredményei

Ahhoz, hogy megtudjam, hogyan ítéli meg a helyi társadalom a külföldieket, kérdőívet állítottam össze. A kérdőív megszerkesztésének egyik fontos szempontja volt az, hogy a válaszolók könnyen, rövid idő alatt felelhessenek a kérdésekre, mert korábbi tapasztalataim azt igazolták, hogy a rövid kitöltési idejű kérdőívre szívesebben válaszolnak az emberek. A felmérésben 100 főt szólaltattam meg. Nyíregyháza utcanevei közül véletlenszerűen választottam ki azokat, amelyeket felkeresve tettem fel kérdéseimet az ott lakó 15 év feletti személyeknek.

A nyíregyháziak külföldiekhez való viszonyulását három szinten- tudati, érzelmi és cselekvési- vizsgáltam. Korábbi információgyűjtéseim alapján feltételeztem azt, hogy előítéletekkel tekintenek a külföldiekre, ezért szerettem volna megtudni, hogy általánosításaiknak van-e személyes tapasztalatokra épülő alapja.

A külföldiekkel kapcsolatos attitűdök tudati (kognitív) szintjének vizsgálata

A kérdőívben feltett kérdések közül hét tartozott a tudati szintet feltárók közé. (lásd a kérdőív 10.1-10.6) A kérdések segítségével azt akartam megtudni, hogy rendelkeznek-e ismeretekkel a nyíregyháziak az itt élő külföldi állampolgárokról. Tudnak-e a Bevándorlási Hivatal, illetve a kisebbségi önkormányzatok meglétéről? Vannak-e ismerőseik között külföldiek? ... stb.

A válaszadók mindegyike tudta, hogy élnek külföldiek a városban, 83 %-uk arról is rendelkezett ismeretekkel, hogy milyen nemzetiségűek az itt élők. A megkérdezettek 77 %-a tudja, hogy vannak a városban kisebbségi önkormányzatok, ám azt, hogy mennyi időt kell Magyarországon tartózkodniuk ahhoz, hogy magyar állampolgárok lehessenek, csak 22 %-uk tudta. A kérdésekre kapott válaszok alapján kiderül, hogy viszonylag sok ismerettel rendelkeznek a megkérdezettek az itt tartózkodókról, így a külföldiekkel kapcsolatos idegenkedő, vagy ellenséges érzelmi beállítódás csak ritkán vezethető vissza az ismeretek, sokkal inkább a tapasztalatok hiányára. (A megkérdezettek 59%-ának vannak külföldi ismerősei, azaz személyes tapasztalatai velük kapcsolatban.)

A külföldiekkel kapcsolatos attitűdök érzelmi (affektív) szintjének vizsgálata

A külföldiekhez való viszonyulást érzelmi téren hat kérdés segítségével vizsgáltam (lásd 11.1-11.5). Az utolsó kérdés (Hozzájárulnak-e Ön szerint a külföldiek kultúránk sokszínűségéhez?) kivételével az "igen" válaszok mindenütt negatív hozzáállást tükröznek.

Két kérdés tekintetében (Aggódik-e Ön amiatt, hogy a külföldiek betegségeket hoznak be az országba? és Aggódik-e Ön amiatt, hogy a külföldiek elveszik a munkalehetőséget Ön, vagy gyermekei elől?) igen megosztott volt a választ adók 100 fős csoportja. Aggodalmaik azonban a külföldiek által behozott betegségek tekintetében voltak nagyobbak. Ennek az állhat a háttérében, hogy a betegségek ellen nem sokat tehetnek, ám a munkához jutás terén bizonyíthatják tudásukat, szakértelmüket, azaz saját tudásukra, önmagukra támaszkodva védhetik ki az esetlegesen felmerülő konfliktusokat a munkaerőpiacon.

A választ adók csupán 30%-a aggódna amiatt, ha közvetlen szomszédja külföldi lenne, és ennél is kevesebben, ha külföldi orvos, vagy nővér ápolná őket. A válaszok egyértelműen mutatják, hogy ha tartanak is a külföldiektől, az általuk nyújtott segítséget csak kevesen utasítanák vissza. Azaz, ha segítségre szorulnának, elhessegetnék előítéleteiket ez időre és érdekeik szerint cselekednének. A megkérdezettek pontosan 3/4-e gondolja úgy, hogy a Nyíregyházán élő külföldiek hozzájárulnak a közbiztonság romlásához, és ennél kissé kevesebben, 68%-uk állítja azt, hogy hozzájárulnak kultúránk sokszínűségéhez.

A külföldiekkel kapcsolatos attitűdök cselekvési (manifeszt) szintjének vizsgálata

Az előítéletek megmaradhatnak az érzelmek szintjén (pl.: aggodalom a betegségek, közbiztonság miatt), de kifejezésre is juthatnak a viselkedésben. Ezt vizsgálták a kérdőív további kérdései.

Arra a kérdésre, hogy Megválogatná-e Ön, hogy mely külföldieket engedne be Magyarországra? 74 fő válaszolt igennel, azaz ők azok, akik alkalmaznának bizonyos diszkriminációt velük szemben. A szakirodalom őket nevezi reálpolitikusoknak. (Sik 1998.; TÁRKI 1999.) A 100 megkérdezett közül 26 fő azonban semmilyen külföldit nem engedne be. Ők a "nyílt idegenellenesek". Ezek a válaszadók a leginkább előítéletesek, a legkevésbé toleránsak a mássággal szemben, ők válogatás nélkül lezárnák a határokat a külföldiek előtt. (2. sz. ábra)

Ezek a vizsgálati eredmények egybecsengenek két korábbi felmérés következtetéseivel. A TÁRKI 1992-98-ig végzett olyan kérdőíves felmérést, melyben ugyanezen kérdésre kapott válaszokat vizsgálták. Ezek alapján a nyíregyháziak az országos átlagnál előítéletesebbek. Ezt az eredményt támasztja alá Kovács Róbert 1992-ben írt tanulmánya is (Kovács 1992), mely szerint (bár ő a polgármesterek előítéletességét vizsgálta) a keleti határsáv idegenekkel szembeni előítéletessége meglehetősen erős. Ennek oka az lehet, hogy mivel az Ék-ről érkező külföldiek Nyíregyházán keresztül jönnek be az országba, tömeg-érzet alakul ki a helyiekben, jóllehet az idegenek bizonyos része továbbáll.

A kérdőívben rákérdeztem arra, hogy a válaszadó hívó-e. Azért szerepeltettem ezt a kérdést, mert feltételeztem, hogy a hívó emberek toleránsabbak. Ez a feltételezésem nem igazolódott. Az eredmények rámutattak, hogy a vallásosság sem zárja ki az előítéletességet. A „reálpolitikusok”, tehát azok, akik válogatnának a bevándorlók között 51%-a hívő, gyakorolja vallását. Hasonló eredményekre jutott Kovács Róbert is már idézett tanulmányában: „Azok, akik magukat ateistáknak tekintik kevésbé visszautasítók, mint a magukat hívőnek vallók.”

Legtöbben a Romániából (36%), és az Ukrajnából (31%) érkezőket gátolnák a letelepedésben. Ennek háttérében valószínűleg a történelemben is gyökerező magyar-román viszony, és az ukránokról, mint maffiózókról kialakult kép él. Bár az arabok, kínaiak, és a színes bőrűek megjelenésükben jelentősen különböznek tőlünk, magyaroktól, mégis a velük szembeni előítéletesség mértéke nem éri el sem a románokkal, sem az ukránokkal szemben fennálló előítéletesség mértékét.

Meglepő az az eredmény is, miszerint, ha azonos minőségű és áru terméket egy magyar is eladásra kínálna, a válaszadók 71 %-a nem, vagy nem biztos abban, hogy vásárolna

külfölditől. Azért meglepő ez, mert Nyíregyházán hosszú évek óta sikeresen működik a volt KGST-piac, sőt az utóbbi években több kínai üzlet és egy kínai piac is létesült, melyek szintén népszerűek a nyíregyháziak körében. Az alacsony jövedelmű vásárlók annyira megszokták a kínai áru ár- és minőség színvonalát, hogy az egyfajta márkánévvé vált: ezért teszik ki olyan boltok kirakataira is a "kínai bolt" táblát, ahol erre más jel egyébként nem utal. A megkérdezettek azonban azokban az üzletekben vásárolnak szívesebben, melyekben magyar eladókat is alkalmaznak.

Ez a fent vázolt viselkedés (nem vásárol külfölditől) a fenntartással kezelt csoporttal szembeni negatív cselekvésnek egy enyhe formája, hisz az előítéletes személy ebben az esetben nem okoz közvetlen kárt a kellemetlennek ítélt csoport számára, hanem az elkerülést választja.

Az elkerülésnél durvább viszonyulást jelent viszont a hátrányos megkülönböztetés. A megkérdezettek kizárnák a külföldieket bizonyos típusú munkavállalásból, megtagadják tőlük (74%) a szociális/munkanélküli segélyhez, 26%-uk az átmeneti szálláshoz, 77%-uk pedig a kedvezményes lakáshoz jutás lehetőségét. Voltak, akik úgy gondolkodtak, hogy ők bizony adnának munkát a külföldieknek, hogy dolgozzanak csak meg a pénzükért, de ennél többel nem segítenék beilleszkedésüket.

A megkérdezett 100 nyíregyházi személy között alig akad olyan, aki minden segítséget a rászoruló külföldieknek. A válaszadók között tehát elenyésző az a kisebbség, amely szimpatizál a külföldiekkel, amely nemcsak ellenséget, vetélytársat, hanem a segítségre szorulókat is látja bennük. 25%-uk megakadályozná, hogy szomszédjába külföldi költözzön. Közülük azonban az előző kérdések alapján csak 20-an aggódnának amiatt, hogy közvetlen szomszédjuk külföldi lenne.

Voltak olyanok, akik az érzelmi viszonyulást vizsgáló kérdésnél nem azt a válaszlehetőséget karikázták be, amit valóban gondoltak, hanem azt, amit illendő lenne választani. A válaszokban tehát az tükröződik, hogy mint általában a kérdőíves társadalomkutatások esetében, itt is működött a válaszadók racionális kontrollja, ami miatt „tudják”, hogy mit illik felelni és mit nem illik mondani.

A téma további vizsgálatának aktualitását a 2002. január elsejével életbe lépő Státustörvény és a Román- Magyar Egyetértési Nyilatkozat, illetve a körülöttük kibontakozó viták szolgáltatották. A Státustörvény és a Román- Magyar Egyetértési Nyilatkozat megítélését a helyi társadalom körében: - szintén kérdőívvel vizsgáltam (lásd a 2. sz. *mellékletet*). A kérdőív terepmunkáit 2002. márciusában végeztem el, és azt vizsgáltam, hogyan vélekednek a nyíregyháziak a két dokumentum külföldiekkel kapcsolatos juttatásairól. Az eredmények, mint az első kérdőívnel, ugyancsak 100 tetszőlegesen kiválasztott nyíregyházi véleményeit mutatják. A reprezentativitást itt is a véletlenszerű kiválasztás biztosította.

A kérdőív eredményeinek elemzésekor kirajzolódtak a törvényben, illetve keretegyezményben lefektetett tények és az egyazon kérdésben megmutatkozó közvélemény közötti éles különbségek, melyek formálásában a politikusoknak igen nagy szerepe van, hiszen, ha kihasználják a társadalom széles rétegeinek leszakadástól, marginalizálódástól vagy a lecsúszástól való félelmét, könnyen mozgósíthatják az előítéletes magatartás -és viselkedési formákat, ezáltal pedig az idegenellenességet.

Mint tudjuk, a Státustörvény alapvető célja az volt, hogy a határon túli magyarok más külföldinél kedvezőbb jogállást élvezhessenek Magyarországon. Ehhez a Magyarországra érkező határainkon túl élőknek különböző területeken kedvezményeket nyújt, a szülőföldjükön pedig támogatást folyósít. Ezek igénybevételéhez azonban ki kell váltani az ún. magyarigazolványt, illetve a családtagoknak a hozzátartozói igazolványt.

A román-magyar kapcsolatoknak, a két nemzet egymáshoz közeledésének szintén nem kedvezett az „Orbán-Nastase paktumként” emlegetett Román-Magyar Egyetértési Nyilatkozat

megszületésekor kirobbanó vita. Bírálói azt hangoztatták, hogy a megállapodás „rászabadítja a magyarországi munkaerőpiacra és egészségügyi rendszerre a román munkavállalókat” ezáltal, hogy a megállapodás nemcsak a határon túli magyarság, hanem valamennyi román számára lehetővé teszi a háromhavi szezonális munkavégzést, a munkaerőpiaci helyzet előzetes vizsgálata nélkül.

A különböző hírközlési eszközök útján közzétett aggodalmak miatt nem csoda, ha a közvélemény nem helyesli a Státustörvény juttatásait, illetve, hogy leginkább csak hátrányait látják az emberek a Román-Magyar Egyetértési Nyilatkozatnak (Keretegyezmény) a magyarországi magyarokra nézve.

A kérdőív eredményei

Részben az aláírása óta eltelt hosszabb időnek, részben a médiában való gyakoribb szerepeltetésnek tulajdonítható az a tény, hogy a Státustörvény és a Keretegyezmény közül az előbbi az ismertebb. A megkérdezettek 30%-a nem, vagy rosszul tudja, kire terjed ki a Státustörvény, míg a Keretegyezmény esetében ez az arány 61%!

A kérdőívben arra a kérdésre kellett választ adniuk, hogy helyeslik-e a Státustörvény juttatásait. A felsorolt ötféle kedvezmény megítélése igen változó volt. Legtöbbször (65%) a határainkon túl élő magyarok számára nyújtandó fényképes magyarigazolványt, mint juttatást helyeslik. Valószínűleg ismereteik hiányossága adja ezt az eredményt, hisz amennyiben nem tudják, hogy ezen igazolvánnyal milyen kedvezményeket vehetnek igénybe a külföldiek, akkor nem érzik azt, hogy ezen kedvezményekhez szükséges pénzeket tőlük, magyarországi magyaroiktól vonják el. (1. sz. táblázat)

Jóval nagyobb ellenállás tapasztalható a szülőföldjükön magyarul tanulók számára nyújtandó ösztöndíj kérdésében. Az ellenzők között több a férfi és 81%-uk legfeljebb középfokú végzettségű. A külföldiek egészségügyi ellátását a legalacsonyabb jövedelemmel rendelkezők (munkanélküliek, alkalmi munkások, nyugdíjasok, háztartásbeliek) 94%-a ellenzi.

A legtöbbször (75 fő) az utazási kedvezményeket, illetve a három hónapos munkavállalási engedélyt (67 fő) ellenzik. A munkára leginkább rászoruló alacsony jövedelműek között ez az arány 94%-os és leginkább az 50-59 éves korcsoportot érinti - érthető okokból -. Az utazási kedvezmények ellenzése mögött minden bizonnyal meghúzódik az a motiváció is, hogy Magyarországon a tömegközlekedés nagyon drága az átlagkeresetekhez mérten, ezért féltik a meglévő kedvezményeket a külföldiektől. A megkérdezettek negyede a Státustörvény mindegyik juttatását ellenezte. Közülük a férfiak 87,5%-a, a nők 100%-a csupán alsó, vagy középfokú végzettségű. Ők a leginkább előítéletesek.

A kérdőív következő részében azt kértem a mintacsoporttól, hogy ötfokú skálán (1-egyáltalán nem ért egyet, 5-teljes mértékben egyetért) jelöljék meg azt, hogy mennyire tartják valószínűnek, hogy a Román-Magyar Keretegyezmény kapcsán különböző negatív színezetű történések (munkanélküliség növekedése, egészségügyi ellátás túlterheltté válása...) bekövetkeznek. A feltevéseket és a kapott válaszokat a 2. számú táblázat mutatja.

A táblázatból jól látható, hogy az első négy feltevés negatív, csak az utolsó állítás pozitív színezetű, mégis az ennek kapcsán született eredmények a legbeszédesebbek: 100-ból 74-en egyértelműen biztosak abban, hogy az itt dolgozó külföldiek miatt nem fog csökkenni a feketemunka és nem fog nőni a legális munkavégzés aránya.

Ezt a vélekedést támasztja alá az is, hogy 58-an teljes mértékben egyetértettek azzal az állítással, hogy a külföldi munkavállalók miatt fog nőni a munkanélküliség Magyarországon. Az aktív munkavállalási korban lévők (20-49 év) 74%-a vélekedett így.

Igen nagy volt azok aránya is, akik úgy vélték, tömegesen jönnek majd munkavállalók Magyarországra. Ők biztosan nem tudják, hogy a feldolgozóipart képviselő szakmák (cipőfelsőrész-készítő, üvegfüvő) megyénkben hiányszakmák és a folyamatos képzések ellenére sem tudják magyar munkaerővel betölteni, ezért van szükség a külföldi munkaerőre. A kisebb települések oktatási intézményei pedig pedagógushiánnyal küzdenek, ezért kerül sor több esetben arra, hogy áttelepülő magyar anyanyelvű pedagógusokkal töltsék fel a pedagógus létszámot. Külföldi foglalkoztatására irányuló nagyobb létszámú engedély iránti igény merül fel a beregi térség olyan határ menti munkáltatóinál, ahol a munkahely megközelítése tömegközlekedési eszközökkel nagyon nehéz és az illetékes kirendeltségek sem tudnak munkanélkülit kiközvetíteni ezekhez a munkáltatókhoz. Arról azonban még becsült adatok sincsenek, hogy hány külföldi dolgozik illegálisan a megyében, illetve Nyíregyházán.

Az első és negyedik állítás esetében a skála egyes fokozataira adott voksok száma közel azonos: 16-an egyáltalán nem értenek egyet azzal az állítással, hogy a külföldi munkavállalók miatt nem fognak emelkedni a fizetések, 15-en pedig azzal, hogy miattuk lesz túlterhelt az egészségügyi ellátás. A bizonytalanok (3. fokozatot választók) száma e kérdésben a legnagyobb. A hezitálók nagy valószínűség szerint nem tudják, hogy milyen kedvezményeket vehetnek igénybe az egészségük terén a külföldiek, ezért nem tudták hogyan viszonyuljanak ezen állításhoz.

Az eredményekben kimutatható egy végzettséggel és egy anyagi helyzettel kapcsolatos dimenzió. A külföldiektől leginkább tartók alsó, legfeljebb középfokú végzettségűek, illetve a társadalom perifériáján elhelyezkedő munkanélküliek, alkalmi munkások, nyugdíjasok. Az előítéletesség a vizsgált mintacsoporton belül a nemek között szignifikáns különbségeket nem mutat.

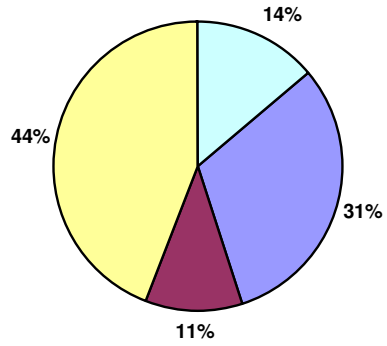
Számos vizsgálat rámutatott már arra, hogy az előítéletes emberek többsége érez lelkiismeret-furdalást előítéletessége miatt. Sokan azt is elismerik, hogy előítéleteiknek legalább részben nincs semmiféle objektív alapja. A belátás azonban nem vezet automatikusan az előítéletek felszámolásához, az rendszerint csak az első lépés az előítéletek felszámolása felé vezető úton. Ez az első lépés azonban igen fontos lenne a Magyarországon letelepedni, munkát vállalni szándékozó külföldiek számára. A tisztességes és igazságos (kisebbségi) kép bemutatását pedig már gyermekkorban kell elkezdni. Ennek a nevelőmunkának pedig elsőszámú szövetségese lehet a tömegkommunikáció. Ezek hiányában Magyarországon rövid távon elkerülhetetlen az előítéletesség erősödése, különösen, ha az ország lakosságának életszínvonala romlik és, ha nincs az előítéletesség ellen „védelmet” nyújtó értékrend vagy politika.

Összegzés

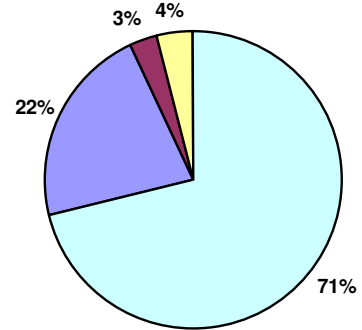
Az elvégzett vizsgálat legfontosabb tanulsága, hogy a nyíregyházi lakosok fenntartással fogadják az országba érkező, letelepedni szándékozó külföldieket, bennük leginkább munkaerőpiaci vetélytársat látnak. Az idegenekkel szembeni előítéletek azonban nem tesznek különbséget a határon túl élő magyar nemzetiségűek és más külföldiek között. A negatív sztereotípiák pedig mind tudati(kognitív), mind érzelmi(affektív), mind cselekvési(manifeszt) szinten megjelennek.

BEVÁNDORLÁSI KÉRELMET BENYÚJTÓK ÁLLAMPOLGÁRSÁG SZERINTI MEGOSZLÁSA

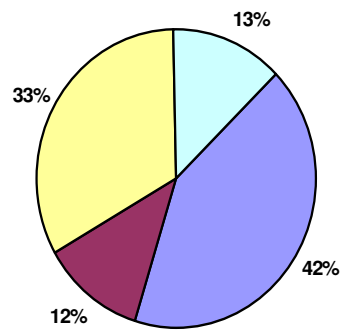
Magyarországon
1998

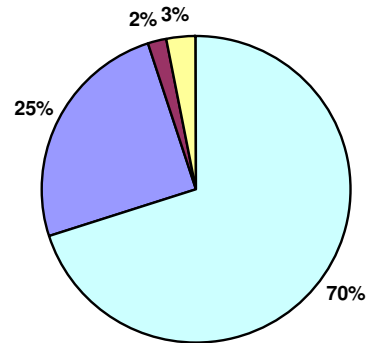
Nyíregyházán
1998

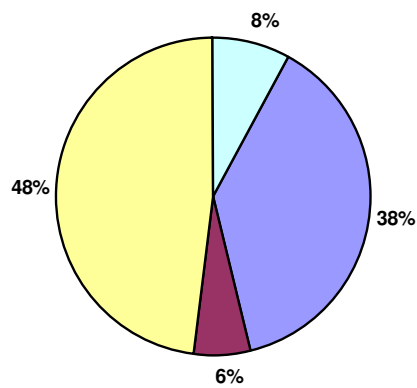
1999

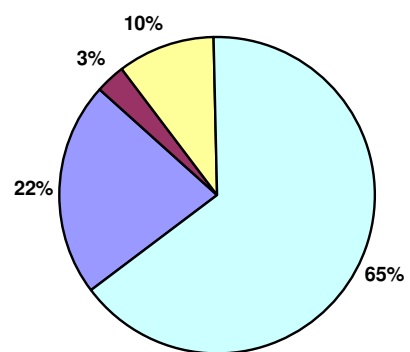
1999

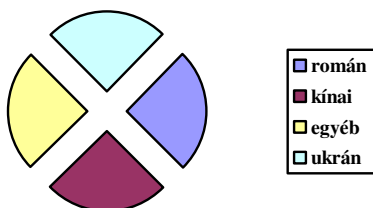
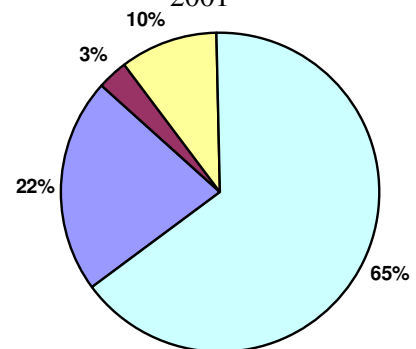
2000

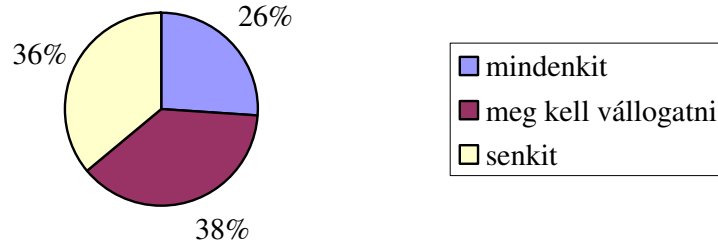
2000

2001

Külföldiekkel kapcsolatos attitűdök
(Nyíregyházán 2002)

Helyesli-e Ön a Státustörvény következő juttatásait?

Juttatások	Igen	Nem
Fényképes magyar igazolvány	65	35
Egészségügyi ellátás a Mo-on munkát vállalóknak	37	63
Három hónapos munkavállalási engedély	33	67
Ösztöndíj a szülőföldjükön magyarul tanulóknak	41	59
Utazási kedvezmények Magyarországon	25	75

Jelölje egy ötfokú skálán (1 – legkevésbé, 5 – leginkább megfelel az állítás az Ön véleményének), hogy mennyire tartja valószínűnek, hogy a Román-Magyar Keretegyezmény kapcsán ...

Feltevések	Egyetértés mértéke				
	1	2	3	4	5
...a külföldi munkavállalók miatt nem fognak emelkedni a fizetések	16	20	12	19	33
...a külföldi munkavállalók miatt nőni fog a munkanélküliség	6	4	13	19	58
...Romániából tömegesen érkeznek majd munkavállalók Magyarországra	3	14	17	25	41
...az itt dolgozó külföldiek miatt túlterhelt lesz az egészségügyi ellátás	15	18	20	15	32
...az itt dolgozó külföldiek miatt csökkenni fog a feketemunka és nőni a legális munkavégzés aránya Magyarországon	74	6	8	6	6

IRODALOM

- Gordon W. Allport*, 1999: Az előítélet. Osiris Kiadó. Budapest.
- Kovács Róbert*, 1993: A polgármesterek és az 'idegenek'. In.: Útkeresők MTA PTI. Szerk.: *Sik Endre*. Budapest.
- Sik Endre*, 1992: A menekültekkel kapcsolatos előítéletesség növekedésének elkerülhetlensége a mai Magyarországon. In.: Menekülők, vándorlók, szerencsét próbálók. MTA PTI. Szerk.: *Sik Endre*. Budapest.
- Fábián Zoltán-Sik Endre-Tóth Judit*, 2001: Unióra várva: előítélet, xenofóbia és európai integráció. In: Migráció és Európai Unió, Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest.
- Csepeli György-Örkény Antal*, 2002: Gyűlölet és politika. Friedrich Ebert Alapítvány, Budapest.